

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

Predplatná cena: Na celý rok ——— 4.— koruny. Na pol roka ——— 2.— „ Na štvrt' roka ——— 1.— „ <i>Jednotlivé číslo 8 hal.</i>	Zodpovedný redaktor: Dr. ALEXANDER ERNSZT, páp. komorník. Za vydanie zodpovedný JÁN MOLNÁR, prälát	Redakcia a vydavateľstvo: Budapest, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify. Rukopisy sa nazpak nedávajú.
---	--	---

V záujme neodškriepiteľnej pravdy.

«Slovenské Ludové Noviny» v úvodnom článku tohoročného ich 7. čísla tvrdia:

1. Že kresťanská ľudová strana najväčším nepriateľom je slovenského ľudu;
2. že ona pod vodcovstvom Štefana Rakovszkeho najviacej vykrikovala proti Slovákom.

Ako predseda kresťanskej ľudovej strany s prítomným ustáľujem:

1. Že kresťanská ľudová strana odmieta od seba výsudanych slovenských národnostných novin tú tendenciósnu pomluvu, že kresťanská ľudová strana nepriateľom je slovenského ľudu. Kresťanská ľudová strana nerobí rozdielu medzi ľudom maďarským a ľudom slovenským, ona rovnako bojuje za každého štátno-občianske práva a slobody.

2. Štefan Rakovszky v Snemovni to žiadal od krajinského vyslanca Jurigu, aby jeho citát prečítal v takej reči, ktorú krajinskí vyslanci rozumejú. Nestojí teda «Slovenských Ludových Novín» to tvrdenie, že kresťanská ľudová strana demonštrovala alebo zamýšľala demonštrovať proti slovenskému ľudu. Toto tvrdenie spomenutých novin je nepriateľský tendencióсны nával proti kresťanskej ľudovej strane.

Budapešť, 1. marca 1917.

Gróf Aladár Zichy,

predseda kresťanskej ľudovej strany.

Premena v náčelníctve generálneho štábu.

Generál Arz, nový náčelník gener. štábu. — Conrad zaujme iné významné miesto a dostal veľký križ rádu Marie Terezie.

Uh. telegrafická kancelária z cis. a král. novinárskeho stánu 2. marca 1917. oznamuje:

Jeho cisárske a kráľovské apoštolské veličenstvo ráčil vydať nasledovné najvyššie rukopisy:

Milý barón maršall Conrad!

V prvých fázach tejto vojny, ako radca

hlavného veliteľa armády, mohutnú presilu našich nepriateľov zlomil ste jasným poznáním ich slabosti a nikdy neustávajúcou iniciatívou. Schopnosť čistého úsudku vašeho i z najťažších položeni našla vždy von vedúcu cestu. V ďalšom priebehu vojny pri cieľuprimeranom spoluúčinkovaní s vernými spojencami, potrebné válečné sily upotreboval ste na rozhodných miestach a v primeranom čase na všetkých bojištiach položil ste základy víťazných válečných akcií, zmaril ste i plány najnovšie proti nám povstalých ne-

priateľov našich. Aj mne ste bol vždy bez-
zistným a oddaným radcom.

Keď Vás pritomne z hlavného náčelníctva
všetkých válečných síl mojich vyzdvihujem,
aby som vyzkúsené schopnosti Vaše na inom
významnom mieste uplatnil, cítim toho po-
trebnosť, viditeľného znaku dať mojej dôvery
a povďačného uznania za nezávadlé zásluhy
Vaše. *Vojenský veľký kríž rádu Marie Terezie
Vám udeľujem.*

Zvláštnej úcty mojej prejavenie spatrujte
v tom, že som Vám ten kríž udelil, ktorý na
prosbu vernej a hrdinskej válečnej sily mojej
17. januára tohto roku sám som si pripäl a
posiaľ nosím.

Baden, 2. marca 1917.

Karol, vl. r.

Milý Arz, generál pechoty!

Vymenúvam Vás za náčelníka generál-
neho štábu celej mojej válečnej sily.

Baden, 2. marca 1917.

Karol, vl. r.

Generál pechoty Artur Arz.

Nový náčelník generálneho štábu spoločnej armády
generál pechoty barón Artur Arz je jedným z tých
vojenských vodcov, ktorí vyšli nie z vojenskej, lež z do-
brovoľníckej školy. (Medzi terajšími generálmi je viac
takýchto. Ku pr. Mackensen bol juristom v Halle, nový
honvédske minister Alexander Szurmay bol žiakom se-
gedinskeho gymnásia atd.) Barón Artur Arz narodil sa
v Nagyszebene r. 1857. zo starej saskej rodiny. Strednú
školu skončil v gymnásiume svojho rodiska. Ako gymn-
nasta býval s terajším ministrom vnútorných záležitostí
Jánom Sándorom. Keď ako jednoročný dobrovoľník složil
dôstojnícku zkúšku, dal sa aktivovať. S výtečným pro-
spechom skončil válečnú školu, akademiú dôstojníkov
generálneho štábu a potom rýchle postupoval v rangu.
V prvých týždňoch svetovej vojny bol triednym náčel-
níkom spoločného vojenského ministerstva v rangu pod-
maršalla. Onedlho oslobodili ho od tohto postavenia a
poverili ho veliteľstvom jednej divisie pechoty. Keď sa
Svetozár Boroovič stal veliteľom tretej armády, za veli-
teľa šiesteho (košického) vojenského sboru vymenovali
baróna Arza. Košický vojenský sbor na čele s Arzom
mal veľkú účasť v bojoch v západnej Haliči pred pre-
lomením ruského frontu pri Gorliciach. Arzov vojenský
sbor po májovej ofenzíve vtiahol na ruské územie a
medzi iným výdatne pomahal pri dobíjaní Brestu Litov-
ského, za zaujatie ktorého Arz dostal najvyššie nemecké
vyznačenie rád Pour le Mérite. Po vypuknutí vojny
proti Rumunsku generál Arz stal sa hlavným veliteľom

v Sedmohradsku bojujúcej Armády a s týmto svojím
postavením sa rozlúčil teraz, keď ho vymenovali za
náčelníka generálneho štábu.

Z válečného zasadnutia krajinského zákonodarstva.

Kresťanská ľudová strana v práci.

Vyslanci kresťanskej ľudovej strany vo válečných
zasadnutiach krajinského zákonodarstva ich rečami
hlbokú pozornosť vzbudzujú nielen všetkých politických
stránok, lež aj najširších kruhov nestranné smýšľajúceho
obecenstva krajinského. Ako zrejmy výsledok týchto rečí
treba vyzdvihnúť zvlášte, zakročenie proti zneužívaniu
páchaným okolo udeľovania a vyplácania podpory vá-
lečným vdovám a sirotám. Reč, ktorou tento výsledok
dosiahol, nasledovne zaključil krajinský vyslanec okresu
zlatomoravského

Ján Bartos.

Záležitosť invalidov.

Ctená Snemovňa! Boli by sme očakávali, že vláda
konečne už raz aj v záležitosti invalidov Snemovni
predostre hotový zákonný návrh. (Tak je! z krajnej ľavej.)
Treba nám uznať, že v záujme našich zmrzačených
invalidov posiaľ veľmi málo stalo sa v Uhorsku. Okrem
utvorenia úradu záležitostí invalidov a okrem nedávno
vydaného nariadenia, ktorým ustálené bolo organizova-
nie zdravotného ústavu invalidov, tak rečeno nič sa
nestalo. Ako blahonosné je aj doterajšie účinkovanie
zdravotného ústavu záležitostí invalidov, predsa to, čo
posiaľ súkromníci a vrchnosti v záujme invalidov u nás
urobili, bolo len vo tme chmatranie. Ku zákonnému
štátnemu zabezpečeniu invalidov neni dostatočné, že
zákon pre invalidov ustáli isté príspevky podpory, ktoré
sú u nás do smiechu malicherné a nízke, lež po celej
krajine treba zariadiť najširších rozmerov agitáciu, aby
všestranne vzbudená bola, v prvom rade vážnosti tejto
veci zodpovedná zaujatosť, v druhom rade ale sjedno-
tená vôľa a ochotnosť ku obetivosti, cieľom zabezpečenia
tejto ustanovizne nanajvyš potrebnej.

Nemecko tak rečeno od prvého okamženia vypuk-
nutia vojny uznalo veľkú významnosť otázky invalidov.
Pohnútku k tomu zavadala Damaschkeho známa pozem-
ková reforma, ktorou poukázal na praktické prevedenie
myšlienky osídlenia invalidov na pozemkoch, kúpených
z udelených im pomocných obnosov, ku tomu cieľu
kapitalisovaných. Táto myšlienka v modifikovanej forme
i zákonom stala sa v Nemecku. Veľkú prednosť malo,
že tam otázku osídlenia invalidov už pred vojnou mohli
spojiť s veľkolepe organizovanou krajinskou akciou
osídlenia, pri tom mohli upotrebiť jestvujúce orgány
tejže akcie a ku cieľu vedúcemu smeru nemuseli si
nové cesty kliesniť. Ako pri všetkom na svete, aj pri
tomto veľký zástoj hrajú peniaze. Z bojišťa domov pri-
chodiaci ale nemá na to peňazí, aby si ku osídleniu

pozemok kúpil, akokoľvek veľká obetivosť štátu a súkromníkov tiež není k tomu dostatočná, aby z nich domov vrátiť sa stá a stáisi invalidom zabezpečené byly kapitále a pozemky k osídlení. U nás okrem veľkolepých rečí a obetivosti niekoľko sem-tam predchádzajúcich oduševnených mecenášov, nič iného nevidíme. Slubov, plánov, povzbudzovania, aké sme poslal od vlády čuli, je až veľmi mnoho, veľmi málo ale je toho, čo urobila. Není tu rečí o povďačnosti a o odplate, bo za vlast svoju krv prelievajúceho vojaka na tejto zemi odplatou je len jeho svedomie a to vznešené povedomie, že všetko čo pretrpel, hrdinsky znášal za vlast.

Domov prichodiaci zmrzačený invalid nepotrebuje odplatu, lež zabezpečenie statočného ďalšieho vyžitia. O chlieb vezdejší modlí sa ku Pánu Bohu a chce zaň aj pracovať. Príležitosť ku práci za chlieb vezdejší, tú nech mu poskytne pôda, po ktorej tak veľmi túži. Není tu rečí o povďačnosti, lež o povinnosti, toto nemožno dost často opakovať, aby táto myšlienka konečne do každého srdca bola zaštepovaná a o bezodkladnej potrebnosti jej prevedenia najširšie vrstvy obecnstva byly presvedčené. I v samej Austrii už ďalej prišli s touto otázkou, tam za prvú úlohu štátu považujú osídlenie invalidov, preto aj utvorili spoločenské družstvo Rakúskych Vojenských Útulní; toto družstvo uzaviera v sebe každého druhu organizácie spoločenské a vrchnosti a neustále agituje, aby cieľom osídlenia invalidov utvorilo sjednotenú akciu. Viedeň má milióny počítajúcu základinu, ktorou utvoria základinu viedeňskej Vojenskej Útulne, môže začať budovanie a vystrojenie sídiel pre invalidov. Uhorsko za týmito skutočnosťami kulhá v nesmiernej dialke, kdežto vláda za prvú jej povinnosť mala by považovať, aby medzi akciami spoločnosti a vrchností harmoniu tvorila, aby roztrúsené sily dobročinnosti shrnula v jednu organizáciu a dľa sjednotených, všestranne uspokojujúcich zásad základných, starala sa o zabezpečenie invalidov, ktoré zvlášte kulminuje v cieľu-primeranom ich osídlení v osadách priemyselných a poľnohospodárskych. (Schvaľovanie z Iavej.) Keď na vojnu možno bolo sossbierať miliardy, ľahko bude miliardy sossbierať aj ku tomuto cieľu. (Tak je! z Iavej strany.) Vojna dokázala, že pramene hmotnej sily Uhorska sú nevyčerpatelné, v uhorskom Kanaáne ale tolko pozemkov leží úhorom, že z toho veľmi ľahko možno previesť akciu osídlenia invalidných vojakov.

Volebné právo hrdinov.

Ctená Snemovňa! V trefom roku, v 31. mesiaci svetovej vojny, so všetkým právom očakávali sme od vlády, že predstúpi s takým zákonným návrhom, dľa ktorého občania vlast zbraňou v ruke brániaci — ktorých aj cudzozemsko len ako hrdinov spomína — dostať majú volebné právo. (Čulé schvaľovanie z Iavej a krajnej Iavej) Volebné právo ale, toto zákonodarstvo nechce dať hrdinom, ktorých hrdinskú zmužilosť ináč oslavuje za každej príležitosti. Vláda a väčšina tohoto zákonodarstva nepochopiteľným ich držaním sa, preká-

žajú volebné právo hrdinov. Vláda a väčšina týmto prekážajú, aby hrdinstvo a sláva uhorských hrdinov pre všetky obdobia budúcnosti byly zvečnené. (Pravda! Tak je! z Iavej.) Pracovná strana prijatím zákona o volebnom práve hrdinov nechce to dokumentovať, že uhorský štát vie o tom, že všetci jeho synovia aj zomretí sú hotoví za historické Uhorsko. Veď kto i svoj život vie za vlast obetovať, ten i volebným právom svojím tak vie nazívať, aby do záhuby neuválil historické Uhorsko. Uhorský parlament svoju povďačnosť ku uhorským hrdinom nechce dokázať najšľachetnejšou formou, ba osmelujem sa to povedať, jedinkým spôsobom, ktorým by to urobiť mohol. Anglické noviny práve teraz uverejnily parlamentárneho výboru o volebnom práve ten návrh, dľa ktorého každý prítomne v skutočnej vojenskej službe stojaci vojak a námornik volebné právo dostať má ešte aj v tom páde, keby dľa nariadenia dávnejších zákonov, vzťahujúcich sa na bydlu voliča, bol by ho ztratil. (Tak je! z Iavej.)

Anglicko, na ktorého konštitúciu pán ministerpredseda v minulosti toľkokrát sa odvolával a s úľubou odvoláva sa aj prítomne, včul pod vojnu uviedlo do života všeobecnú vojopovinnosť a s tým obetovalo najväčšie občianske práva a slobody. S udelením volebného práva vo vojenskej službe stojacim, Anglicko prítomne tomu dáva výrazu, že vlasti preukázanú službu aj odmeniť treba. U nás už od dávna panuje všeobecná vojopovinnosť, o odplate za vyliatu krv ale tu ani počuť nechcú. Dľa pána ministrapredsedu, pri udelení volebného práva do ohľadu treba brať nie osobné záujmy, lež záujmy štátu. Kdežto práve o tom je reč, že kto v boji o život a smrť krajiny dokázal, že so zbraňou v ruke je spoľahlivý, ten v každom ohľade zaslúži, aby ho aj počas pokoja držali za spoľahlivého. K politovaniu je ale, že väčšina terajšieho triedneho parlamentu nechce uznať tú pravdu, nechce pochopiť ducha terajších historických časov, bo dľa pána ministrapredsedu všeobecné volebné právo, teda s tým aj volebné právo hrdinov, je nacionálne nebezpečenstvo, z tej príčiny aj Magyar Bankou sohnatá jeho strana volebné právo hrdinom udeliť nemôže. Už ale bojujúci vojaci, títo svetochýrni hrdinovia strelných zákop, nevidia pred sebou väčšieho nebezpečenstva, ako je grófa Štefana Tiszu svevolné panovanie a jeho väčšiny panamistický, korrumpovaný život. (Tak je! z Iavej.)

Ctená Snemovňa! Voľakto môže za vlast zomreť, lež nemôže hlasovať. Voľakto môže o nohy, ruky prísť za vlast, môže oslepnúť za vlast, lež hlasovať nemôže. Voľakto môže o všetko prísť, môže byť zcela ožobráčený za vlast, lež hlasovať nemôže. Darmo je, diabol bojzlivosti panovníctva pracovnej strany dvere zavrel pred tými, ktorí by v šiancoch konštitúcie len tak plnili svoje povinnosti, ako ich hrdinsky plnia v strelných zákopách. (Tak je! Tak je! Hlučný potlesk z Iavej a krajnej Iavej.)

Starajte sa o chudobné rodiny bojujúcich!

Udalosti svetovej vojny.

Východné bojište. Dľa zprávy Wolff. kancelárie 2. marca vydané v Berlíne: Udalosti na východnej fronte už prezrádzajú prípravy ku veľkým válečným operáciám na jar a v lete. Pokusy Rusov, ktoré 23. a 24. februára previedli krvavými hromadnými útokmi pri Tatárskom priesmyku, aby pripravili svoje neskoršie prípadné vtrhnutie do Uhorska, zostaly bezvýsledné a dosiaľ ich ani nezopakovali. Oproti tomu výpady Nemcov na valeputnanskej ceste priniesli novší zdar, ktorý dľa plánu ďalej vyvinuje výsledok, ktorý sme dosiaľ pri Mesticenosti docielili. Na výšinách od valeputnanskej cesty na juh pre nemecké čiaru nepriležité nepriateľské posície sme zničili a úkryty rozhodili. Od cesty na sever vypínajúcu sa výšinu sme zariadili a pripojili ku nemeckým čiaram.

Taliany front. 24. peší pluk a cis. a kráľ. 20. pluk landvehru 3. marca pri Hornej Vertojle zničili zákopy nepriateľa, vnikli do jeho predných posícií, zajali 47 Talianov a ukoristili 2 strojové pušky. Palba nášho delostrelectva pri Podsabotine zničila veľký taliansky sklad na strelivo.

Macedonský front. Dľa zprávy bulharského generálneho štábu, vydané 2. marca: Na celom fronte bola slabá delostrelecká činnosť. Pri zákrute Černy Nemci včera pri odrazení talianskeho útoku zajali 5 dôstojníkov a 131 vojakov, všetkých zo 162. talianskeho pluku. Na serreskej rovine boli boje patrol. V údolí Vardaru a pozdĺž Strumy bola letúnska činnosť.

Západné bojište. Na dvoch brehoch Ancre pred niekoľko dňami zo zvláštnych príčin dobrovoľne a dľa plánu vyprázdňali sme jednu časť našich najprednejších posícií a obranu preložili sme do druhej vopred pripravenej čiaru. Nepriateľ nezbadal náš pohyb, šikovne účinkujúce zadné voje prekazily nepriateľove váhavy napred sa derúce čaty v tom, aby prepustený okraj zeme bez boja vzaly do svojej moci. Tieto slabé oddelenia na rozkaz vyhnúť útokom presily, nepriateľovi zapríčinili značnú krvavú ztratu a dosiaľ zajali 174 mužov, ukoristili 4 strojové pušky a ešte aj dnes panujú nad predným priestorom našich posícií.

Angličania po silnej palbe minule v ranných hodinách pri Le Transloy a Saily útočili. Pri Le Transloy pred našimi prekážkami, pri Saily, kde aj v noci opätovne útočili, útok v boji z blízka sa zmaril. Vtrhnutého nepriateľa protiútokom sme vyhnali a 20 jeho mužov sme zajali. Na dvoch na úzky priestor obmedzujúcich sa častiach povstali anglické hniezda.

Na západnom brehu Maasu Francúzi ráno chystali sa k útoku. Naša zničujúca palba prekazila útoky.

Zprísnená vojna na mori.

Výsledná činnosť nemeckých podmorských lodí.

Berlin, 2. marca. Úradne oznamujú: Dve naše podmorské lode, ktoré sa novšie vrátili, potopily 15 parných a 7 plachtových lodí so súhrnným obsahom

64.500 tún. Jedna z podmorských lodí pred južným brehom Írska natrafila na olej vezúci parník, ktorý bol zariadený čo klepec na podmorské lode; parník na boku bol vystrojený štyrmi dobre ukrytými loďnými kanónmi a aj svoje člny použil na to, aby k podmorskej lodi hádzal vodné bomby. Podmorská loď po vynorení sa počnúc od 3. hodiny popoludní až po nastatie tmy viedla kanónový boj proti klepcu na podmorské lode a proti jednomu torpedoborec, patriacemu ku triede Foxglove, ktorý ta prišiel; v boji podmorská loď torpedoborec Foxglove prinajmenej trikrát trafila.

Následkom potopenia spomenutých parných a plachtových lodí medzi iným vyšlo na zkažu 8800 tún granátov, 3300 tún zbožia, 3000 ľanového semena, 15.000 tún uhlia, 500 tún válečného materiálu, 3500 tún tovaru, 4300 tún sena, 1200 tún železnej rúdy a 1800 tún lieskocov. *Šéf admirality.*

Spojené Štáty a ústr. mocnosti.

Pretrhnutie diplomatického spojenia s Rakúsko-Uhorskom?

Dľa washingtonskej zprávy americká vláda prišla k tomu presvedčeniu, že pretrhnutie diplomatického spojenia medzi Spojenými Štátmi a Rakúsko-Uhorskom je nevyhnutné. Preto v každom okamihu čakajú, že Spojené Štáty odvolajú svojich zastupiteľov v Rakúsko-Uhorsku.

Novšie zdraženie dohánu.

Úradný časopis 1. marca uverejnil nariadenie finančného ministra o zvýšení ceny dohánu, cigár a cigarett. Počnúc od 1. marca všetky druhy dohánu, cigár a cigarett priemerne o 20–30 percentov zdražely. Nové ceny sú nasledovné (dosavádne ceny podávame v zátvorke): *Cigary*: Regalia Media 34 (dosiaľ 26), Trabuco 30 (22), Regalitas 32 (24), Britanica 26 (20), Operas 22 (16), Portorico 12 (9), Cigarillos 9 (6), Krátke uhorské 6 halierov za kus. *Cigaretty*: Nilus 12 (9), Stambul 9 (7), Sultán 8 (6), Memfis 9 (7), Miriam 8 (5), Király 6 (5), Hölgy 6 (5), Hercegovina 6 (5), Sport 5 (3), Duna 4 (3), Dráma 3 (1), Virginia 3 (1), Magyar cigaretta 2 haliere za kus. *Dohán*: Najjemnejší turecký 100 gramov 13 korún, Jemný turecký 25 gr. 1 kor. 80 hal., Jemný hercegovinský 25 gr. 1 kor. 20 hal., Srednojemný turecký 25 gr. 90 hal., Dráma 25 gr. 60 hal., Krull 25 gr. 34 hal., Kanaster 25 gr. 30 hal., Zvlášte jemný uhorský cigarettový 100 gr. 2 kor. 30 hal., Najjemnejší uhorský do fajky 100 gr. 1 kor. 44 hal., Najjemnejší uhorský cigarettový 25 gr. 40 halierov, Jemný uhorský 25 gr. 28 hal., Strednojemný uhorský 25 gr. 18 hal., Domáci fajkový 25 gr. 13 hal., Kapadohán 25 gr. 13 hal., Uhorský fajkový 25 gr. 10 halierov.

Človek bez novin je taký, ako vojak bez zbrane.

Práce okolo gazdovstva v marci.

Okolo domu a dvora v tomto mesiaci treba do poriadku priviesť vrchy stohov. Čelaď, kým nepríde rad na poľné práce, nech robí povriesla a nech reže sečku. O žencov už v tomto mesiaci treba sa postarať.

Okolo statku. Začiatkom mesiaca púšťajme kobyly pod vajčiakov a aj kravám v tomto mesiaci sa dajme nabehať. Ovce už možno vyhnaf do poľa. Prasce, ktoré sa v novembri uliahly, treba odlúčiť. Aj ošípané možno

V pivnici stáča sa víno, vyprešúvajú sa droždia. Nové víno stáča sa tak, aby sa povetrie dostalo k nemu a staré vína stáčajú sa pomocou kaučukových ciev.

V hore preriedovanie treba skončiť. Vykopávajú sa korene postínaných stromov, zbiera sa smola, páli sa uhlie, robia sa korytá, režu sa koly na obruče, prútie na pletenie a na húžvy. Možno siať dubové, bukové, hrabové, jaseňové, brezové a jalšové semiačko. Planty ihličnatých stromov možno začať vysádzať. V marci kvitne už csyka, biely a čierny topoľ, niektoré druhy

Tureckí vojaci.

už púšťať do slobodného. Husy a morky sa už môžu podsypať.

Na roliach, jestli je pôda už dostatočne obschnutá, oziminy, dateliniská a lucerništia treba pobrániť a povalkovať. Do ozimín možno siať datelinu. Treba orať pod dohán, pod konope a pod lan. Pšenicu treba pleť. Bujné siatiny treba skosiť. Jarné siatiny povalkujme. Klasoviny sa sejú. Okolo tabúl môžeme sadiť živé ploty.

Na lúkach. V marci treba lúky hoblovať a polievať. Machnaté lúky posypme popolom a na lúky môžeme už začať vysievať semiačka.

Vo viniciach. Hnojenie, otváranie, obrezávanie, skloňovanie. Rezanie vrúblov na štepenie. Môžeme sa prichytiť ku zakladaniu nových osád.

vrbý, baza s bielymi strapkami, lieska, obyčajné slivky a popolavá miazgová jalša.

V zahrade sadia sa stromy a sejú sa semiačka, ktoré dosiaľ ešte neboli vysiate. Predošloročné stromčeky sa vyberajú a krátia. Kličkované (orechové, broskyňové a mandľové) semiačko sa vysádza do hriadok, ktoré už v jaseňi boli pripravené. Možno sadiť ribezlie, egreš (pôľky) a figy. Dvaročným mladým stromkom treba začať dávať takú podobu, aké stromy chceme z nich vypestovať. Na maliní tie výhonky, ktoré v predošlým roku obrobili, treba odrezáť. Semiačko najviacerých kuchynských rastlín sa seje a šalátová, kapustná, cesnaková priesada sa vysádza a ranné zemiaky sa sadia. Korene korenistých, za viac rokov žijúcich rastlín

rozoberme a presadme. Hnoj so špargle treba odstrániť. Hrbu kompostu treba poprehadzovať. Jahody sa tiež v tomto mesiaci presádzajú. So zakrytých cibuľovitých a hlúzovitých rastlín prikrývadlo treba odstrániť. Seje sa semiačko letných kvetov.

CHYRNIK.

Pavel Jedlicska, ostrihomský prälát-kanonik, nekďajší trnavský arcibiskupský vikár, po krátkej nemoci 27. februára v 73. roku života umrel v Ostrihome. V Pánu usnulý, ako ľudu verne oddaný, opravde dľa Srdeca Pána Ježiša duchovný blahonosne spravoval najprv faru obce Istvánfalva, zkadial po viacej rokoch presiel na faru obce Alsódiós, kde cez 28 rokov bol verným sluhom Božím, horlivým pastierom, neunavným vodcom svojho ľudu a milosrdným otcem chudobných. Veľké jeho zásluhy, aké zadovážil si o Cirkev, odmenené boly tým, že r. 1902. vymenovaný bol za kanonika ostrihomského a arcibiskupského generálneho vikára trnavského, ktorú vysokú hodnosť zástupoval do minulého roku, kedy aj presťahoval sa do Ostrihomu. Zomrelý cirkevný hodnostár všestranne známy bol ako účinný podporovateľ katolíckych pohybov. Povdačný ľud slovenský zaiste nikdy nezabudne jeho reči, ktoré držal v shromaždeniach kresťanskej ľudovej strany a Katolíckej Ľudovej Jednoty. Pamiatka jeho zvečnená je jeho dobročinnosťou, ktorou ako generálny vikár trnavský a ako ostrihomský kanonik do posledného okamženia života veľkými obnosami podporoval katolícku ustanoviznu a cieľe. Telesné pozostatky v Pánu zosnulého, jeho Eminencia kardinál knieža-primas Uhorska, arcibiskup ostrihomský dr. Ján Csernoch vo štvrtok, 1. marca o 9. hodráno zasvätil v bazilike ostrihomskej, po čom cieľom uloženia k večnému odpočinku, dľa jeho poslednej vôle, prevezené boly do jeho rodinnej obce Lopasó.

Ján Jung vysvätený biskup, vacovský veľprepošť, po krátkej nemoci 28. marca v 76. roku blahonosne účinkujúceho života zomrel vo Vacove.

Nový pápežský komorník. Pavel Blaho, kňaz ostrihomského arcibiskupstva, farár gbelský, vymenovaný je za pápežského komorníka. Pápežské vyznačenie dostalo sa mužovi, ktorý strávil svoj celý život v ustavičnej, únavnej, blahodarnej práci. Zabudnúť na seba, obetoval všetko za svoj ľud; len tam sa ukázal, kde čím viac a čím bezsebeckejšie mohol pracovať, každému stal sa všetko, preto dostalo sa mu popri doterajšieho požehnaní Božieho a povdačnosti tisícov teraz vyznačenia aj z nahodnejšieho miesta. Vyznačený, ktorý má teraz 73 rokov, narodil sa v Skalici. Ako učení, oduševnený hlásateľ slova Božieho najoblúbenejším kazateľom je na ďalekom vidieku. Za sedem rokov obratne redigoval kazateľský časopis «Kazateľ»-a. Potom za istý čas na vyzvanie primasa Simora «Katolícke Noviny». Účinkoval a účinkuje najzdarnejšie aj ako zakladateľ a udržovateľ peňažných ústavov a potravných spolkov. Sláva mu, sláva!

Osvietený pán biskup rožňavský Ludvik Balás z príležitosti veľkého pôstu upravil pastiersky list ku svojim veriacim, v ktorom ich napomína, aby vstúpili do seba. Potom vysvetľuje hlboký význam modlitby a poučuje svojich veriacich, ako sa počas vojny poníženým uspokojením, bezpodmienečnou dôverou a hrdinskou láskou majú modliť.

Z biskupstva spišského. Jeho excellencia, osvietený pán biskup dr. Alexander Párvy v svojom druhom obežnom liste vyzýva pozornosť svojho kňazstva na nábožensko-mravnú výchovu školákov tak každodennej, ako i opakujúcej školy, bo odkedy — hovorí arcipastier — prevažná čiastka otcov na bojišti sa nachádza a ťažká starosť vydržovania rodín a vedenia gazdovstva na matky sa uvaluje, vyhybuje škole a kazí sa mládež v nedostatku ostrejšej otcovskej ruky. Nakladá školským stoliciam, dotyčne predsedom týchto, aby sa všemožným spôsobom, keď treba aj pokutou starali o to, žeby aj 13—15-ročné deti usilovne navševovali opakujúcu školu. Nariadil, aby sa opakujúca škola nevydržovala v nedeľu, ako je to na mnohých miestach vo zvyku, lež v robotné dni, a síce v zime cez päť hodín do týždňa a v ostatných školských mesiacoch cez dve hodiny. Okresní školskí dozorcovia povinní sú každoročne osvietenému pánu biskupovi zprávu podať o svojich zkusenostiach ohľadom výučby jednotlivých katolíckych škôl.

Levočský katolícky kruh 11. februára vydržoval svoje ročné valné zasadnutie v prítomnosti 38 údov. Za našu milú vlasť bojuje 41. údov kruhu, doteraz nepadol z nich ešte ani jeden. Na návrh predsedu, opáťfarára Celestina Kompanyika, kruh svoj hlboký žiaľ nad odumretím dobrotivého kráľa nášho Franca Jozefa I. zvečnil v zápisnici. Následkom ustavičnej postupujúcej drahoty sú i výdavky hruhu väčšie a preto zasadnutie povýšilo členovský poplatok z 8 korún na 10. Úradníci kruhu ostali starí: svetský predseda dr. Aladár Matavovszky, tajomník dr. Adolf Dobó, pokladník Pavel Mazalán, kontrolór Florian Milán, zápisníci Ján Valentiny a Viktor Kiss, knihovník Jozef Urbán.

Smrť. Pavel Pazsitny, pensionovaný farár bucanský, po pobožnom prijatí sv. sviatostí zomierajúcich, zomrel vo Fraštáku v 67. roku života svojho. Pochovali ho pri veľkej účasti obecnstva. Nebohý bol horlivým kňazom, ktorý požíval všeobecnú úctu. — Karol Csáka, kňaz ostrihomskej diecése, bývalý direktor a professor žilinského gymnásia, 18. jan. zomrel vo Vacove v 74. roku života svojho. Už od viac rokov bol na odpočinku. — Dobsinský mestský lekár dr. Viktor Kellner 5. februára zomrel v Dobsíne v 63. roku života svojho. Nebohý bol veľmi svedomitým a zkuseným lekárom.

Zamestnanci koš.-oderbergskej železnice v mesiaci januári pre rodiny svojich narukovaných súdruhov sossbierali 1983 korún.

Spustošená americká fabrika na muníciu. Dľa zprávy z Pittsburgu fabriku na ručné granáty spustošil oheň. Škodou odhadujú na dva milióny dollárov. Vláša zaviedla vyšetrovanie.

Smrť. Titus Hanuszek, kapucínsky kňaz zlatej sv. omše, vyslúžil provinciál Kapucínov, 4. febr. po pobožnom prijatí sv. sviatostí zomrel v Prešporku v 74. roku svojho života a v 56. roku svojho rehoľníckeho povolania. — Anton Szuszai, dekan-farár v Dobšine, 6. febr. následkom zapálenia pľúc zomrel v 53. roku svojho života a v 28. roku svojho kňazstva. Szuszai vynikal ako cirkevný spisovateľ a horlive napomáhal katolícke ustanovizne. — V Spiš. Novej Vsi 5. februára zomrel Adolf Zavaczky, pensionovaný náčelník nov. vesského pozemkového úradu, v 68. roku života svojho.

Pamätala na ubohé sirotky. V Pánu zosnulá Štefanová Ribovits poručila 2000 korún levočským r. kat. chudobným sirotám. Úroky základiny rozdávať bude mestská rada na návrh levočského r. kat. farára.

Hrdinskosť 85. peš. pluku. Dľa úradnej válečnej zprávy z 10. februára 85. peší pluk znovu sa vyznačil v nočnom boji pri Gorici (talianske bojište), kde naši zajali 15 talianskych dôstojníkov, 650 vojakov a ukoristili 10 stroj. pušiek. Tento nový hrdinský válečný skutok bojovníkov 85. peš. pluku zväčší ich zásluhy, nadobudnuté v pawlowskom krstu-ohňa a v bitke magierowskej. Mesto Levoču naplní hrdosťou toto nové uznanie hrdinskosti domáceho pluku jeho.

Vojenské vyznačenia. Matej Alex. Pávai, majór 85. peš. pluk, na uznanie hrdinského a zdarného chovania sa pred nepriateľom, bezplatne dostal rád železnej koruny tretej triedy s válečnou ozdobou. — Teodor Marcy, ku 67. peš. pluku pridelený landšt. nadporučík, na uznanie hrdinského chovania sa pred nepriateľom a výtečných služieb, dostal zlatý záslužný kríž na stužke medailly hrdinskosti. — Dominik Hadnagy, kapitán 85. peš. pluku dostal znovu Signum Laudis.

Zo Spiša. V mesiaci januári bol zdravotnícky stav ľudí menej prajný, ako v decembri, počet mŕtvých pádov nebol ale väčší ako obyčajne. Zpomedi nálezlivých nemocí vo väčšej miere vystúpil šarlach, a síce v 77 pádoch (v Novej Vsi 18). V Kojšovciach pre osypky a v Hodersmrku pre šarlach zatvorit museli gr. kat. ľudové školy. V Podolínci prestal šarlach a znovu otvorili r. kat. ľudovú školu. Nálezlivá slintavka a kulhavka u lichvy, ako i choroby u ošípaných celkom prestaly. U koní zhoršil sa ale zdravotnícky stav, nakoľko koňský svrab znovu vystúpil, a síce v Krompachoch, v Šavníku, v Lubovenských Krempachoch a v Jarembine.

Nálezlivé lichvacie nemoce. Dľa výkazu ministerstva roľníctva v minulom týždni v Uhorsku slintavkou a kulhavkou nakazené bolo 453 obcí so 6963 dvormi, svinským dúlom ale 340 obcí s 1489 dvormi. V Rakúsku slintavkou a kulhavkou nakazené bolo 368 obcí s 1691 dvormi, svinským dúlom 98 obcí so 480 dvormi. V Nemecku nálezlivou slintavkou a kulhavkou nakazené bolo 336 obcí so 681 dvormi, svinským dúlom 510 obcí s 820 dvormi.

Základina na pamiatku korunácie. Grófka Teresia Győry k zvečneniu pamiatky slávnosti korunácie na dobročinné karitatívne ciele obetovala 50.000 korún.

Hrozná zemetrasenie vo Východnej Asii. Dňa 30. januára bolo v severnej časti Východnej Asie hrozná zemetrasenie. Veľká časť polostrova Kamčatky zmizla v mori.

Listy z bojišta.

Spišsko-hafčanský gazda Jozef Gurovič, kaprál 67. pešieho pluku, 4. febr. z haličského frontu píše svojmu duchovnému do Richvaldu: Novinky «Srdce» som dostal a bars im krásne za to ďakujem, lebo sa z nich poteším v tých zákopách, keď ich čítam. Nech mi len posielajú aj naďalej tute novinky, moja žena im zaplatí za ne. Dneska som bol na sv. omši za frontom. Od sv. Šebastiana je tu bars tuhá zima. Odporúčam sa B. Srdeu Ježišovému!

Spišsko-richvaldský gazda Michal Duda Vojtkov 1. febr. píše svojmu duchovnému z rumunského bojišta: «Kreštan»-a a karotku som dostal. Zimu máme veľmi ostrú: mrazy a fujavice. Vždy veter studený fúka, len tak hučia tie naše hory a lesy, v ktorých my bývame.

Richvaldský mládenec Ján Čupka z talianskeho bojišta píše svojmu duchovnému: «Kreštan»-a som dostal, z ktorého bars veľkú radosť mám. Už som ho prečítal a všetko dobre vyrozumel. Odporúčam sa do ich sv. omši.

Hafčanský gazda Ján Grivalský 12. februára medzi iným píše svojmu duchovnému: Ich slová mi vše prídu na myseľ, jak mi povedali, žeby som vždy mal na mysl Svätého Šebastiana, že on bol horlivým vojakom; to ja ho vždy vzývam, aby mi bol na pomoci v tejto vojne.

Nižnolapšanský gazda Jozef Stanek z Černohorska píše richvaldskému duchovnému: Kalendár «Posol Svätého Gabriela», «Hlasy z kat. missii» a «Kreštan»-a som dostal, za to im z hlbín srdca ďakujem. Clivo je mi, že nemám čo čítať. Ó, jak sa teraz potešime, keď v trpkosti našej si čítame slovenské noviny dobrého ducha. Každý je rád tým katolíckym spisom. Tu máme teraz zimu ostrú, i sňahu napadlo veľa. Potešil som sa, že syn môj písal z ruského zajatia. Bár by nám Srdce Ježišovo bolo na pomoci, aby sme si vydobili, za čo bojujeme!

Richvaldský gazda Ján Kocur z Rumunska píše svojmu duchovnému: Knižečku «Boh moja nádej» i novinky «Kreštan» som dostal. Ponížene, bars pekne a srdečne im ďakujem.

Odkazy redakcie.

J. B. A. Sz.: Vydavateľstvo Vám vždy riadne posielá všetky čísla. Jestli ich nedostávate, tomu je len pošta na príčine. — **J. B. R.:** Dlhujete od roku 1914. Minule ste poslal 1 kor. vraj do 1. apríla. Čo s tým začať? — **J. H. P. Sz.:** Dlhujete od 1. júna r. 1913. Včul ste poslal 4 kor. Na predošlé roky teda prichodí nám ešte 10 kor. a na bežiaci rok predplatok tiež ešte není vyrovnaný.

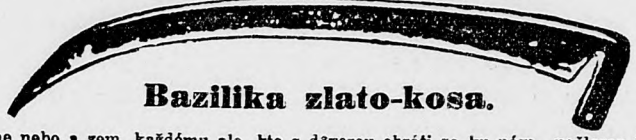

**Svrblavosť
svrab,
hostec,
nemoce kože,
staré rany**

Borovičková masť.
stotné lieči zákonom chránený prostriedok Nešpiní a je zcela bez zápachu. Malý teglik 3 koruny, veľký teglik 5 korún, rodinný teglik 9 korún k tomu patriaceho borovčkového mydla cena 4 K s úpravou upotrebenia. Doraba

Alexander Gerő, lekárnik Nagykörös 40.

53 rokov v obchode, vyskúmane dobrá osada na kosy.
Nikto nikdy nemal lepšej kosy, ako je naša

Bazilika zlato-kosa.

Nesľubujeme nebo a zem, každému ale, kto s dôverou obráti sa ku nám, pošleme takú trvanlivého ostria zlatú kosu, za ktorú nás pozhňávať bude. Tieto kosy už od 52 rokov rozposielame najväčším pántvam a mnoho tisíc hospodárom. Zárukou dobre stojíme za každú kosu a nesodpovedne zameníme zdarma. — Cena jednej **«Bazilika zlatej kosy»** s poštovou dobierkou:

	70	75	80	85	90	95	100	110 cm.
Cena 1 kosy	3.80	3.40	3.20	3.60	3.70	3.80	3.90	4.— kor.

1 kusa karborundum osielky medzi jestvu úcimi najlepšej, cena 1.10 korún. Sberateľom kôs ku zvláštnemu povšimnu iu: pri každej kúpe 10 kusov, 1 kus posielame zdarma. Pri kúpe 5 kusov alebo ri inom poštovom objednaní vo výške 20 korún, poštové porto my platíme. Niže tohoto obnosu 1.5 korún otvášajúce poštové porto platí kupec K odporúčaniu je čím skorej objednať si kosy, bo pozdejšie s' tva budú * dostaniu. Obrázkový náš cenník na žiadosť posielame zdarma. K dosaniu u: **Jozef Marosi a syna Esztergom, 15.** číslo. 58-r čná osada na kosy a veľký o chodný dom.

Na žalúdok chorým
nevyhnutne potrebným liekom je

Jágerská voda,
ktorú od 150 rokov dorábajú **jágerskí milosrdní bratia.** K dostaniu je v každej lekárni, cieľu najprimeranejšie je ale objednať si ju v

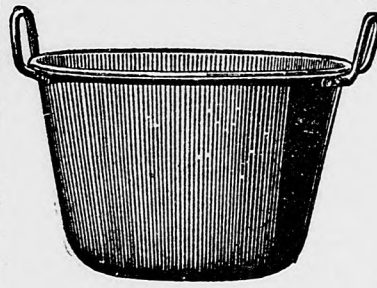
**Lekárni milosrdných bratov
v Jágri (Eger).**

Malá fľaška 80 halierov. Stredná fľaška 2 koruny 20 halierov. Veľká fľaška 4 korún 40 halierov. Menej ako v hodnote 3 koruny neposielame po pošte.

Varujme sa napodobení.

Z vnútra a zvonku cinkovaný

Nehrdzateľný oceľový kotál

takej trvácnosti, ako kotál modený, ba má väčšie prednosti, ako tento, bo čo do stálosti a pevného vyhotovenia vydrží každú konkurenciu.

Priemer v centim.	Práz.dobsah v. litroch	Váha v. kilogram.
40	35	5
44	40	6
48	50	7
52	55	9
56	65	10
62	80	13
68	100	14

Cena 3.20 kor. po kgr.

K objednaníu: u **Pavel Sohr** obvodu oceľového tovaru **Somogyszil.**

Zásielky s poštovou dobierkou, pri objednaní od každého kusa treba poslať 5 korún závdavku. Cieľunajprimeranejšie je objednávky prevádzať na poštovej poukázke. Objednávateľ presne a zreteľne vypísať má meno, udať bydlu, o. poštu a železničnú stanicu.

Vátečné naručné hodinky
presne regulované a vypoňované

Niklové alebo oceľové K 25, 30. S rádium svietiacim číselníkom K 30, 35, 40. Strieborné naručné hodinky K 50, 60. 14 kar. zla é naručné hodinky K 130, 160. 3 rokov záruka na písme. Zasielanie s poštovou dobierkou. Zámna povolená alebo návrat peňazi.

Prvá dielňa na hodiny
Hanns Konrad
cis. a král. dvorný zásielca Brúx číslo 1546 (Čechy). Hlavný cenník zdarma a franko.

Dobré nástroje k holeniu a strihaníu vlasov.

1a. Britvy zo striebornej ocele K 4, 5, 6. Zabezpečujúce nástroje ky holeniu niklované K 4, 5. «Perlekt» znám k so 6 i ožmi K 16, 22. Dvojitého rezu náhradné nože tucet po kor. 5, 6. 1a. nástroj k strihaníu vlasov K 12, 15. Zámna povolená alebo návrat peňazi. Zasielanie s poštovou dobierkou alebo pri voprednom doposlaní peňazi. Zasiela cis. a král. dvorný zásielca **Hanns Konrad** vývozný a tovar zasielajúci dom Brúx číslo 1547 (Čechy) Hlavný cenník zdarma a franko.

Kosa generála Dewett z delovej ocele

Najlepšia kosa na svete je
„Kosa generála Dewetta z k v novej ocele“
ktorej celým a vylučivím dorábats' tom a predáva etom je **Pavel Sohr, Somogy-Szill**

Dewett generála kosa z delovej ocele je 7 tých najlepších kovových miešani utvorená, ktorej dorábania je tajnosť jej dielne. 500 korún vyplatím tomu, kto preukáže «Dewett generála deloocelovú kosu» od druhej firmy. 1000 korún vyplatím tomu, kto z pomedzi 100 «Dewett generálových kôs» najde len 2 zlé kosy. Kto si chce úplne spoľahlivú a dobrú kosu zapatriť, ten nech do toho času nekupuje žiadnu kosu, dokiaľ si nežiada a nebude mať v rukách obrázkový cenník od našej chýrnej firmy, ktorá ho zdarma dopošte. Nech každý žiada cenník na dopisujúcom listoku. Najprihodnejší čas ku obstaraniu kosy je čas v zime. Sberateľom v'choda! Úplná záruka! Kto objedná 10 kusov, jedonástu dostane zdarma. Svedomita obsluha! Viac tisíc poľakujúcich listin a nových objednáviek stojí k službe zaujímateľom. Britvaz z diamantovej ocele s 5-ročnou zárukou 3 kor.

Ochran. známka.

Zázrak sveta je ohnivej ostrosti

ŠARKAN-KOSA

Jedným kúvaním 3 dni, jedným naostrením cez deň možno s ňou kosť. Podobnej kosa ako je táto ani v dobrote ani v akosti, ani v pružnosti není na celom širom svete. Za každú kosu úplná 3 rokov záruka a kotrá nezodpove, zamen sa bezpatne. Zo skúsenosti ale vieme že medzi tisíc kusmi není ani jednej zlej. Cenník tohoto, každému hospodárovi nevyhnutne potrebného nástroja zdarma posielala:

SARKAN-KOSU rozposielajúce stredišťe **Somogyszil.**

Každý nech si býta cenník na duplňte.